

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ І МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

УДК 338.487(477)
JEL Classification: L83

Шевчук І.Б.,
*канд. екон. наук, доцент, в.о. завідувача
кафедри економічної кібернетики,
Львівський національний університет імені Івана Франка,*
Шевчук Л.Т.,
*д-р екон. наук, професор, проректор з наукової роботи,
ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права»,*
Федоришина Л.М.,
*канд. екон. наук, доцент,
зав. кафедри економіки підприємства та менеджменту,
ПВНЗ «Університет економіки і підприємництва»*

АНАЛІЗ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Shevchuk I.B.,
*can.d.sc.(econ.), assoc. prof., acting head
at the department of economic cybernetics,
Ivan Franko National University of Lviv,*
Shevchuk L.T.,
*dr.sc.(econ.), professor, pro-rector of research,
Lviv University of Business and Law,*
Fedoryshyna L.M.,
*can.d.sc.(econ.), assoc. prof., head at the department
of the economics of enterprise and management,
University of Economics and Entrepreneurship*

ANALYSIS OF THE TERRITORIAL STRUCTURE OF THE TOURIST MARKET OF UKRAINE

Постановка проблеми. За останні десятиліття значно активізувався туристичний бізнес у світі. За оцінкою Всесвітньої туристичної організації ООН, внесок туризму до світового валового внутрішнього продукту з урахуванням непрямого ефекту становить 10%, а загальна кількість робочих місць, що прямо або опосередковано стосуються сфери туризму, – 11% [1].

Сучасні світові тенденції розвитку туризму вирізняються як розширенням диверсифікації видів туризму, так і поглибленням їх змісту. Поряд з класичними видами (культурно-історичним, лікувально-оздоровчим, спортивним), все більше утверджуються альтернативні види туризму, в тому числі й в Україні [2]. Зокрема, зелений, етнічний, подієвий, гастрономічний, релігійний, для яких характерне урізноманітнення вражень, отримуваних туристами під час подорожей, або значно нижча вартість послуг чи вища якість їх надання (наприклад, медичний туризм). В Україні активному розвитку туризму сприяла низка факторів як позитивного (ЄВРО-2012, Євробачення-2017 – події, які відбувались в Україні), так і негативного (Євромайдан у листопаді 2013 року і усі наслідки, пов'язані з ним, гібридна війна із Росією тощо) характеру. Тому, в умовах, що склалися, надзвичайної актуальності набувають питання аналізу територіальної структури туристичного ринку України в контексті примноження туристичного потенціалу й ефективного його використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню розвитку ринку туристичних послуг присвячені праці багатьох науковців. Серед вітчизняних дослідників варто виділити Л. Г. Агафонову, І. Ю. Афанасьєву, Л. П. Дядечко, В. Ф. Кифяка, О. О. Любіцеву, Т. І. Ткаченко, Л. М. Устименко, І. М. Школу та ін., а серед іноземних – Ф. Котлера, М. Портера, Н. Тейлора, Дж. Холловея та ін. Останні дослідження, пов'язані із аналізом ринку туристичних послуг України, проведено Грабовенською С. П. [3]; кластерний підхід до аналізу туристичної діяльності в регіонах України з метою виявлення рівня забезпеченості населення регіонів туристичними послугами використано Назаровою О. Ю. [4]; особливості розвитку туристичного ринку України проаналізовано Січкою І. І. [5], а особливості розвитку індустрії туризму в Україні – у монографії Мельниченко О. А. та Шведун В. О. [6]. Крім того, пріоритети розвитку туристичної галузі визначено Стратегією розвитку туризму та курортів на період до 2026 року [1].

Проте, не зважаючи на ґрунтовні доробки цих вчених, вважаємо, що з плином часу структура туристичного ринку може змінитися (особливо, зважаючи на анексію Росією АР Крим та тимчасову окупацію частини Донецької та Луганської областей), а це вимагає подальших досліджень в контексті виявлення динаміки й особливостей цих змін.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати динаміку і територіальну структуру туристичного ринку України та виявити основні тенденції розвитку туристичної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення територіальних особливостей структури туристичного комплексу будь-якого регіону передбачає дослідження природної та суспільно-туристичної складових, аналіз інфраструктури туристичного обслуговування. Все це дає підстави визначити місце регіону на ринку національних туристичних послуг і позиціонувати його на міжнародному туристичному ринку [7].

Структурні зміни можуть істотно впливати на розвиток туристичного ринку як на національному, так і регіональному рівні. Кількісно оцінити масштаб таких структурних зрушень можна за допомогою інтегрального коефіцієнта структурних змін А. Салаї – k_c [8, с. 166-169], або інтегрального коефіцієнта структурних відмінностей Гатєва [9, с. 21]:

$$k_v = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (d_i^1 - d_i^0)^2}{\sum_{i=1}^n (d_i^1)^2 + \sum_{i=1}^n (d_i^0)^2}}, \quad k_v \in [0; 1] \quad (1)$$

де d_i^0, d_i^1 – відносні показники структури сукупності i -го регіону у базовому і звітному періодах;
 n – кількість груп (регіонів) в сукупності (Україна).

Якщо $k_c = 0$ або $k_v = 0$, то змін не відбулося, якщо $k_c = 1$ або $k_v = 1$, то відбулися максимальні структурні зрушення.

За допомогою описаних коефіцієнтів встановимо рівень розходження в територіальній структурі національного ринку туристичних послуг у 2013–2017 рр., зокрема за кількістю суб'єктів туристичної діяльності (табл. 1).

Таблиця 1
Кількість суб'єктів туристичної діяльності

Регіони	2013	2014	2015	2016	2017	Відносні показники структури, %				
						2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Україна	5071	3885	3182	3506	3469	100	100	100	100	100
Вінницька	76	69	63	68	69	1,50	1,78	1,98	1,94	1,99
Волинська	85	80	68	69	66	1,68	2,06	2,14	1,97	1,90
Дніпропетровська	517	324	294	322	325	10,20	8,34	9,24	9,18	9,37
Донецька	355	84	23	33	42	7,00	2,16	0,72	0,94	1,21
Житомирська	58	44	47	56	47	1,14	1,13	1,48	1,60	1,35
Закарпатська	82	74	67	65	63	1,62	1,90	2,11	1,85	1,82
Запорізька	250	231	140	161	160	4,93	5,95	4,40	4,59	4,61
Івано-Франківська	112	99	83	107	105	2,21	2,55	2,61	3,05	3,03
Київська	134	104	90	119	116	2,64	2,68	2,83	3,39	3,34

продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кіровоградська	70	56	46	47	43	1,38	1,44	1,45	1,34	1,24
Луганська	225	15	11	19	17	4,44	0,39	0,35	0,54	0,49
Львівська	272	235	221	272	282	5,36	6,05	6,95	7,76	8,13
Миколаївська	75	65	60	69	63	1,48	1,67	1,89	1,97	1,82
Одеська	302	249	245	268	264	5,96	6,41	7,70	7,64	7,61
Полтавська	130	110	91	88	93	2,56	2,83	2,86	2,51	2,68
Рівненська	78	69	59	66	60	1,54	1,78	1,85	1,88	1,73
Сумська	59	51	53	57	58	1,16	1,31	1,67	1,63	1,67
Тернопільська	70	49	43	53	45	1,38	1,26	1,35	1,51	1,30
Харківська	358	309	264	255	263	7,06	7,95	8,30	7,27	7,58
Херсонська	69	70	53	72	67	1,36	1,80	1,67	2,05	1,93
Хмельницька	100	84	78	89	90	1,97	2,16	2,45	2,54	2,59
Черкаська	99	82	75	86	92	1,95	2,11	2,36	2,45	2,65
Чернівецька	121	68	65	66	65	2,39	1,75	2,04	1,88	1,87
Чернігівська	59	57	55	51	51	1,16	1,47	1,73	1,45	1,47
м. Київ	1345	1207	888	948	923	26,52	31,07	27,91	27,04	26,61

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: побудовано та розраховано авторами за даними [10; 11, с. 5]

Згідно даних табл. 1 понад 20% всіх суб'єктів туристичної діяльності зосереджені у м. Києві. Іншими центрами туристичної діяльності, де найбільше сконцентровано її суб'єктів господарювання, є Дніпропетровська (понад 9%), Львівська (понад 8%), Одеська (понад 7%) та Харківська (понад 7%) області. Через загострення військово-політичної ситуації на Сході України частка суб'єктів туристичної діяльності у Донецькій області скоротилася з 7% у 2013 р. до 1,2% у 2017 р. та у Луганській області – з 4,44% у 2013 р. до 0,49% у 2017 р. Найбільший їх приріст спостерігався у Львівській (на 2,77%) та Одеській (на 1,65%) областях.

Упродовж досліджуваного періоду кардинальних змін у регіональній структурі страхового ринку України за кількістю суб'єктів туристичної діяльності не відбулося. Незначні процеси структурних змін спостерігаються після 2014 р. і пов'язані із складною військово-політичною ситуацією в країні. Так, індекс Салаї у 2014 р. становив 0,119, у 2015 р. – 0,175. У 2017 р. його значення зменшилось до 0,162 (рис. 1). Близькість значень даного показника до нуля вказує на наявність неістотних структурних розходжень між регіонами за кількістю суб'єктів туристичної діяльності за досліджуваний період.

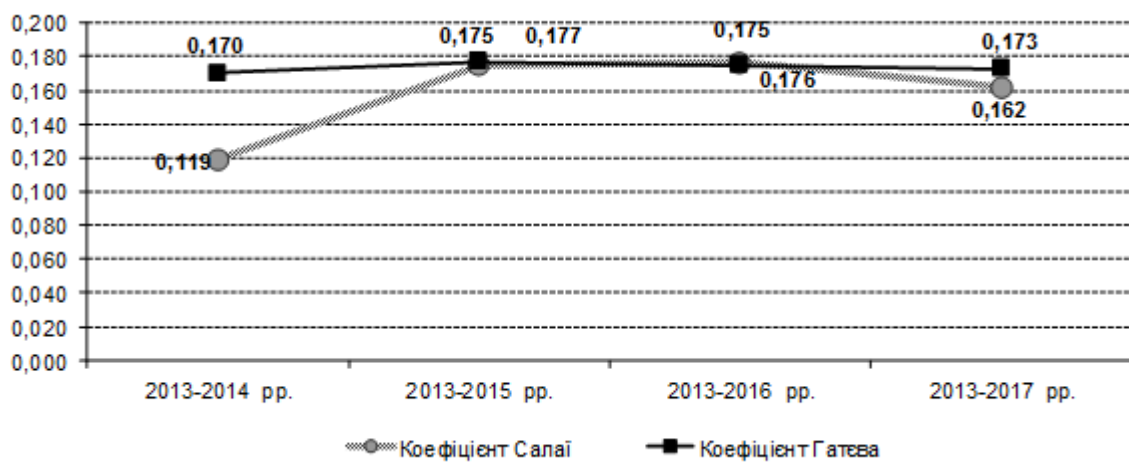

Рис. 1. Інтенсивність структурних зрушень за кількістю суб'єктів туристичної діяльності в регіонах України у 2013–2017 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними табл. 1.

Визначимо, якою ж була зміна регіональної структури туристичного ринку України за кількістю туристів, обслугованих туроператорами (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість туристів, обслугованих туроператорами

од.

Регіони	2013	2014	2015	2016	2017	Відносні показники структури, %				
						2013	2014	2015	2016	2017
Україна	2376545	1644391	1151125	1767801	1956060	100	100	100	100	100
Вінницька	6981	5206	7129	6472	6422	0,29	0,32	0,62	0,37	0,33
Волинська	7670	3690	7057	14665	4424	0,32	0,22	0,61	0,83	0,23
Дніпропетровська	10993	5612	5158	3786	5125	0,46	0,34	0,45	0,21	0,26
Донецька	23790	1333	1503	4036	–	1,00	0,08	0,13	0,23	0,00
Житомирська	1113	236	282	524	383	0,05	0,01	0,02	0,03	0,02
Закарпатська	11716	4846	4300	4215	3499	0,49	0,29	0,37	0,24	0,18
Запорізька	5203	3880	2648	1774	925	0,22	0,24	0,23	0,10	0,05
Івано-Франківська	70294	58473	59979	71809	60419	2,96	3,56	5,21	4,06	3,09
Київська	909	265	535	1154	647	0,04	0,02	0,05	0,07	0,03
Кіровоградська	1716	1132	128	150	–	0,07	0,07	0,01	0,01	0,00
Луганська	2083	–	–	–	–	0,09	0,00	0,00	0,00	0,00
Львівська	138771	56327	42839	109519	87081	5,84	3,43	3,72	6,20	4,45
Миколаївська	8489	1736	880	768	1018	0,36	0,11	0,08	0,04	0,05
Одеська	27234	17040	14264	24680	22072	1,15	1,04	1,24	1,40	1,13
Полтавська	7	–	–	–	–	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Рівненська	1592	1125	1539	669	772	0,07	0,07	0,13	0,04	0,04
Сумська	2846	2895	–	2397	2007	0,12	0,18	0,00	0,14	0,10
Тернопільська	5934	4352	1778	1662	2101	0,25	0,26	0,15	0,09	0,11
Харківська	5174	1135	1058	2462	2073	0,22	0,07	0,09	0,14	0,11
Херсонська	3724	3278	1663	3191	3124	0,16	0,20	0,14	0,18	0,16
Хмельницька	6056	6158	2508	1066	–	0,25	0,37	0,22	0,06	0,00
Черкаська	3772	1139	1198	857	1743	0,16	0,07	0,10	0,05	0,09
Чернівецька	8911	5173	3373	4810	1171	0,37	0,31	0,29	0,27	0,06
Чернігівська	154	126	84	113	145	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
м. Київ	1836302	1459234	991222	1507022	1750909	77,27	88,74	86,11	85,25	89,51

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: побудовано та розраховано авторами за даними [10; 11, с. 37; 12, с. 233, с. 265]

Аналізуючи дані табл. 2, можна стверджувати про те, що є низка регіонів України, в яких у період з 2013 р. по 2017 р. відбулися суттєві зміни в їхніх частках у загальній кількості туристів, що обслуговувалися туроператорами. Зокрема у м. Києві (зростання на 12,24%), Львівській (зменшення на 1,39%), Донецькій (зменшення на 1,00%), Чернівецькій (зменшення на 0,32%), Закарпатській (зменшення на 0,31%), Миколаївській (зменшення на 0,31%), Хмельницькій (зменшення на 0,25%), Дніпропетровській (зменшення на 0,20%) та Запорізькій (зменшення на 0,17%) областях. Практично 90% туристів обслуговуються туроператорами міста Києва.

Зазначене підтверджується відповідними значеннями коефіцієнтів Салаї та Гатєва (рис. 2). Зокрема найбільше змінилась структура туристів, що обслуговувалися туроператорами у регіональному розрізі, після 2014 р.

Щодо регіональних структурних відмінностей туристичного ринку України в 2013 р. порівняно з 2017 р. за кількістю туристів, обслуговуваних турагентами (табл. 3), то в одних регіонах відбулись яскраво виражені зміни у період загострення військово-політичної ситуації в Україні (Львівська – зростання на 5,74%, Одеська – зростання на 2,72%, Київська – зростання на 2,09%, Дніпропетровська – зростання на 1,76%, Вінницька – зростання на 1,69%, Хмельницька – зростання на 1,45%, Чернівецька – зростання на 1,36%, Донецька – зменшення на 7,28%, Луганська – зменшення на 2,7%, Харківська – зменшення на 2,16%), в інших – ситуація залишилася відносно стабільною (Волинська, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Миколаївська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Херсонська області).

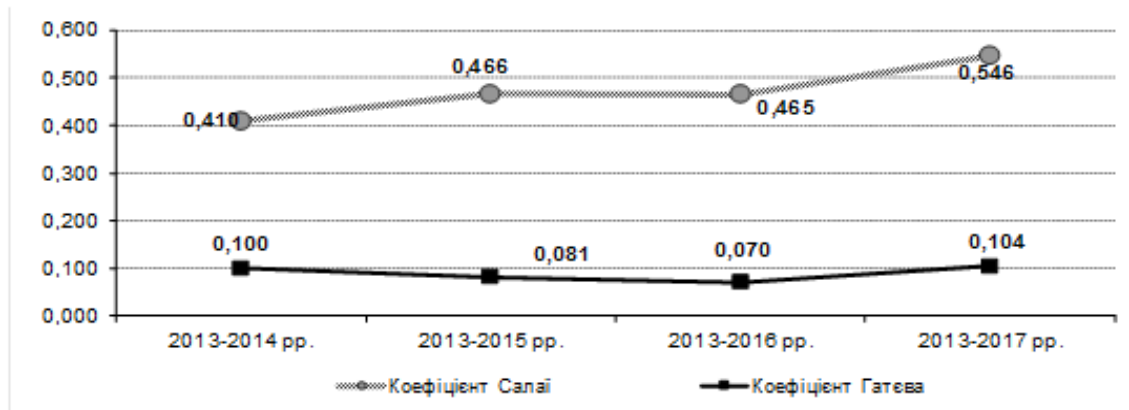

Рис. 2. Інтенсивність структурних зрушень за кількістю туристів, обслугованих туроператорами у регіонах України, у 2013–2017 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними табл. 2.

Таблиця 3

Кількість туристів, обслуговуваних турагентами

од.

Регіони	2013	2014	2015	2016	2017	Відносні показники структури, %				
						2013	2014	2015	2016	2017
Україна	1077771	780698	868451	781805	850366	100	100	100	100	100
Вінницька	22625	15538	15619	21013	32212	2,10	1,99	1,80	2,69	3,79
Волинська	11820	10903	8563	11861	12623	1,10	1,40	0,99	1,52	1,48
Дніпропетровська	70256	51191	40963	53984	70401	6,52	6,56	4,72	6,91	8,28
Донецька	90127	13501	1794	6838	9231	8,36	1,73	0,21	0,87	1,09
Житомирська	8500	5824	6001	8091	9133	0,79	0,75	0,69	1,03	1,07
Закарпатська	8176	6779	6356	7386	11153	0,76	0,87	0,73	0,94	1,31
Запорізька	49212	35130	28274	38602	46750	4,57	4,50	3,26	4,94	5,50
Івано-Франківська	7372	5375	5906	8164	12890	0,68	0,69	0,68	1,04	1,52
Київська	23550	12878	11025	23854	36336	2,19	1,65	1,27	3,05	4,27
Кіровоградська	13320	7352	7702	8704	8436	1,24	0,94	0,89	1,11	0,99
Луганська	32633	791	939	1896	2825	3,03	0,10	0,11	0,24	0,33
Львівська	49749	35801	69633	72308	88069	4,62	4,59	8,02	9,25	10,36
Миколаївська	10514	7412	6584	8255	10787	0,98	0,95	0,76	1,06	1,27
Одеська	34355	26342	31545	34397	50230	3,19	3,37	3,63	4,40	5,91
Полтавська	20118	12947	9497	14608	19032	1,87	1,66	1,09	1,87	2,24
Рівненська	11953	7811	5101	8353	10396	1,11	1,00	0,59	1,07	1,22
Сумська	10652	5679	7567	6422	9178	0,99	0,73	0,87	0,82	1,08
Тернопільська	7556	4714	4890	5874	7457	0,70	0,60	0,56	0,75	0,88
Харківська	86474	70302	30175	37967	49856	8,02	9,01	3,47	4,86	5,86
Херсонська	12388	12540	10057	13393	17154	1,15	1,61	1,16	1,71	2,02
Хмельницька	18346	12869	22918	18819	26829	1,70	1,65	2,64	2,41	3,15
Черкаська	12212	8555	7322	10827	19210	1,13	1,10	0,84	1,38	2,26
Чернівецька	9667	11387	12289	14605	19170	0,90	1,46	1,42	1,87	2,25
Чернігівська	9270	7563	6968	11585	15829	0,86	0,97	0,80	1,48	1,86
м. Київ	334879	391514	510763	333999	255179	31,07	50,15	58,81	42,72	30,01

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: побудовано та розраховано авторами за даними [10; 11, с. 37; 12, с. 233, с. 265]

Порівнявши структуру регіонів 2014–2017 рр. у загальній кількості туристів, що обслуговувались турагентами, зі структурою 2013 р., за значеннями коефіцієнтів Салаї та Гатєва (рис. 3) можна стверджувати про те, що спостерігався істотний, але не сильний рівень розбіжностей між ними.

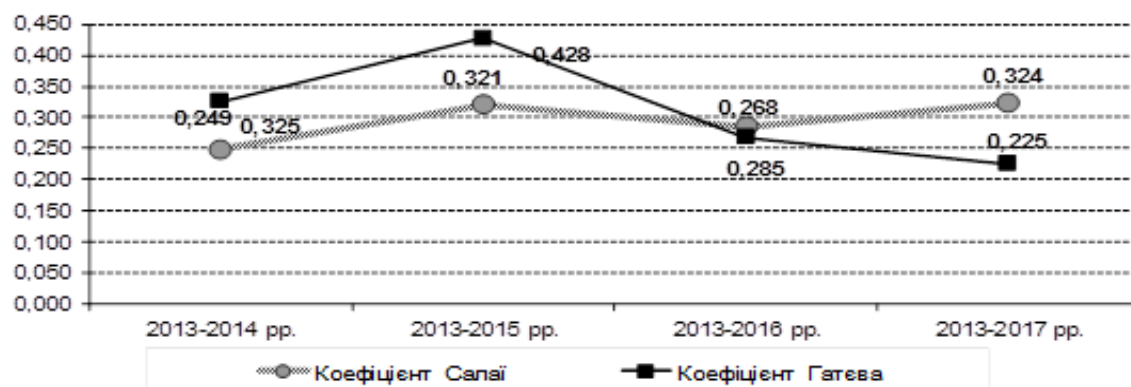

Рис. 3. Інтенсивність структурних зрушень за кількістю туристів, обслуговуваних турагентами у регіонах України, у 2013–2017 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними табл. 3.

У 2014-2015 рр. дохід суб'єктів туристичної діяльності від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизів і аналогічних обов'язкових платежів) постійно зменшувався, а з 2016 р. його динаміка знову набула позитивної тенденції та на кінець 2017 р. його обсяг перевищив показник 2013 р. у 3 рази (табл. 4). Усе це відповідним чином позначилось на регіональній структурі.

Таблиця 4

Дохід від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизів і аналогічних обов'язкових платежів)

тис. грн

Регіони	2013	2014	2015	2016	2017	Відносні показники структури, %				
						2013	2014	2015	2016	2017
Україна	6496796,6	5263173	5015349,2	11935681,7	19022629,6	100	100	100	100	100
Вінницька	13242,7	11352,5	18873,9	27379,6	35811,1	0,20	0,22	0,38	0,23	0,19
Волинська	13115,8	8933,5	14235,3	18356,4	25931,1	0,20	0,17	0,28	0,15	0,14
Дніпропетро- вська	46083,8	25921,7	42171,7	48913,2	66271,0	0,71	0,49	0,84	0,41	0,35
Донецька	49757,7	2000,2	22773,9	99465,9	74810,6	0,77	0,04	0,45	0,83	0,39
Житомирська	4288,9	1948,1	3967,5	5983,9	6841,5	0,07	0,04	0,08	0,05	0,04
Закарпатська	10015,3	8537,5	9441,4	13174,3	16701,3	0,15	0,16	0,19	0,11	0,09
Запорізька	28721,1	12711,8	18711,9	26681,4	33133,0	0,44	0,24	0,37	0,22	0,17
Івано- Франківська	243893,2	205608,2	262885,4	342071,9	282035,8	3,75	3,91	5,24	2,87	1,48
Київська	20229,7	4470,7	11603,3	22836,4	38537,9	0,31	0,08	0,23	0,19	0,20
Кіровоградська	13907,9	7504,9	8856,0	7226,9	9721,8	0,21	0,14	0,18	0,06	0,05
Луганська	30795,8	416,6	821,1	1704,9	2803,6	0,47	0,01	0,02	0,01	0,01
Львівська	228708,4	166041,4	188650,6	273828,0	413145,6	3,52	3,15	3,76	2,29	2,17
Миколаївська	33893,7	3351,1	5169,1	7556,5	9356,8	0,52	0,06	0,10	0,06	0,05
Одеська	126785,3	98244,4	187717,1	236127,9	175376,5	1,95	1,87	3,74	1,98	0,92
Полтавська	9954,7	4665	6782,8	9873,3	13415,9	0,15	0,09	0,14	0,08	0,07
Рівненська	6193,2	5882,3	10079,5	11417,1	14564,9	0,10	0,11	0,20	0,10	0,08
Сумська	4946,8	2478	4275,3	7798,3	8366,1	0,08	0,05	0,09	0,07	0,04
Тернопільська	4720,4	3229,3	5884,3	5925,5	8806,7	0,07	0,06	0,12	0,05	0,05
Харківська	44962,5	17851,5	35223,7	45593,0	66501,0	0,69	0,34	0,70	0,38	0,35
Херсонська	11188,3	12178	81976,1	152694,2	197711,9	0,17	0,23	1,63	1,28	1,04
Хмельницька	10202,7	7114,4	9268,1	10934,8	13718,2	0,16	0,14	0,18	0,09	0,07
Черкаська	8398,1	5742	9714,5	10031,4	16027,1	0,13	0,11	0,19	0,08	0,08
Чернівецька	10487,5	4940,1	16092,5	31499,8	52893,7	0,16	0,09	0,32	0,26	0,28
Чернігівська	3383,8	2826,5	4914,8	6316,6	8016,1	0,05	0,05	0,10	0,05	0,04
м. Київ	4698394,7	4639223,3	4035259,4	10512290,5	17432130,4	72,32	88,14	80,46	88,07	91,64

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: побудовано та розраховано авторами за даними [10, с. 30, с. 73; 11, с. 17, с. 58; 13, с. 18, с. 59; 14, с. 18, с. 59; 12, с. 214, с. 255]

Значення інтегральних показників структури Салаї та Гатєва (рис. 4) свідчать про те, що зміни у структурних відмінностях у доходах суб'єктів туристичної діяльності від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизів і аналогічних обов'язкових платежів) по регіонах у 2017 р. у порівнянні з 2013 р. були доволі значними.

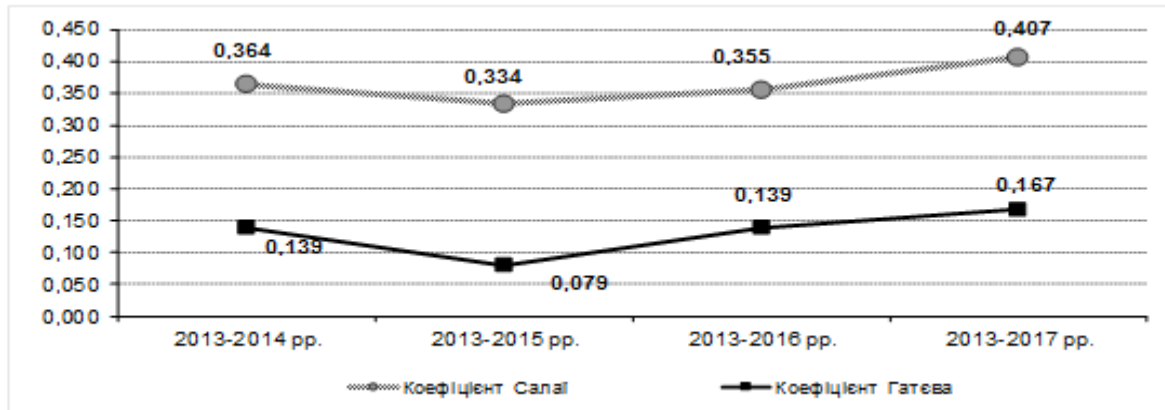

Рис. 4. Інтенсивність структурних зрушень за доходами від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизів і аналогічних обов'язкових платежів) у регіонах України у 2013–2017 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними табл. 4.

Зазначимо, що зміна регіональної структури доходів та витрат суб'єктів туристичної діяльності в Україні протягом 2013–2017 рр. відбувалась практично синхронно (табл. 5). Так, аналізуючи дані табл. 5, можна стверджувати, що за останні п'ять років у регіональній структурі витрат суб'єктів туристичної діяльності на послуги сторонніх організацій, що використовуються при виробництві туристичного продукту, спостерігались певні зрушення. Вони викликані зростанням регіональної частки у загальному обсязі таких витрат у м. Києві (на 13,86%) та її зменшенням у Івано-Франківській (на 2,01%), Одеській (на 1,54%), Донецькій (на 1,45%), Львівській (на 0,94%) та Київській (на 0,46%) областях.

Таблиця 5

Витрати суб'єктів туристичної діяльності на послуги сторонніх організацій, що використовуються при виробництві туристичного продукту

тис. грн

Регіони	2013	2014	2015	2016	2017	Відносні показники структури, %				
						2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Україна	6629052,1	4784914,2	8680661,8	11558610,0	18391564,5	100	100	100	100	100
Вінницька	4035,9	2792,3	4386,9	11231,9	9491,6	0,06	0,06	0,05	0,10	0,05
Волинська	2100,5	4084,8	8168,6	16676,8	11609,2	0,03	0,09	0,09	0,14	0,06
Дніпропетровська	5497,3	4215,1	9986,1	10203,4	8175,2	0,08	0,09	0,12	0,09	0,04
Донецька	98134,5	6943,4	1605,5	9503,8	5748,7	1,48	0,15	0,02	0,08	0,03
Житомирська	269,9	137,6	149,9	474,2	507,5	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Закарпатська	3929,3	4595,4	4344,6	6851,1	7138,6	0,06	0,10	0,05	0,06	0,04
Запорізька	4197,2	1657,1	1612,7	2537,7	1466,4	0,06	0,03	0,02	0,02	0,01
Івано-Франківська	204807,3	153888,6	171364,5	236515,2	198546,0	3,09	3,22	1,97	2,05	1,08
Київська	33672,2	5954,6	5431,7	3633,9	7926,2	0,51	0,12	0,06	0,03	0,04
Кіровоградська	3919,7	5025,4	1904,6	3445,6	4837,5	0,06	0,11	0,02	0,03	0,03
Луганська	8672,1	0	4,7	0,0	1389,4	0,13	0,00	0,00	0,00	0,01
Львівська	163195,1	68310,3	105093,3	149379,7	280035,2	2,46	1,43	1,21	1,29	1,52
Миколаївська	234	40,9	478,0	430,9	345,2	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00
Одеська	131237,1	84247,6	96041,6	82821,8	80414,6	1,98	1,76	1,11	0,72	0,44
Полтавська	851,1	614,4	656,7	748,2	743,9	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00
Рівненська	1014,3	2713,8	5596,8	4901,5	4680,5	0,02	0,06	0,06	0,04	0,03
Сумська	0	0	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Тернопільська	1154,6	1087,2	873,5	279,0	563,9	0,02	0,02	0,01	0,00	0,00
Харківська	15736,8	6468,4	10229,2	13322,1	20051,9	0,24	0,14	0,12	0,12	0,11
Херсонська	4818,3	4845,4	4819,7	5883,8	4836,4	0,07	0,10	0,06	0,05	0,03

продовження табл. 5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Хмельницька	4941,3	2862,9	3495,5	5249,3	7251,6	0,07	0,06	0,04	0,05	0,04
Черкаська	2774,7	2165,2	3487,5	4277,2	5718,9	0,04	0,05	0,04	0,04	0,03
Чернівецька	2106,8	2926,6	13520,2	23177,8	13165,4	0,03	0,06	0,16	0,20	0,07
Чернігівська	227,3	40,2	585,7	0,0	0,0	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00
м. Київ	5467028,8	4419297	8226824,3	10967065,1	17716920,7	82,47	92,36	94,77	94,88	96,33

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: побудовано та розраховано авторами за даними [10, с. 34, с. 74; 14, с. 21, с. 59; 13, с. 22, с. 60; 11, с. 22, с. 60; 12, с. 218, с. 256]

Все це у кінцевому результаті призвело до суттєвих структурних змін між регіонами. Коефіцієнт Салаї у 2017 р. становив 0,453, у 2014 р. – 0,306, з чого випливає, що між регіонами у структурі витрат суб'єктів туристичної діяльності на послуги сторонніх організацій, які використовувалися при виробництві туристичного продукту, прослідковуються суттєві структурні розбіжності (рис. 5).

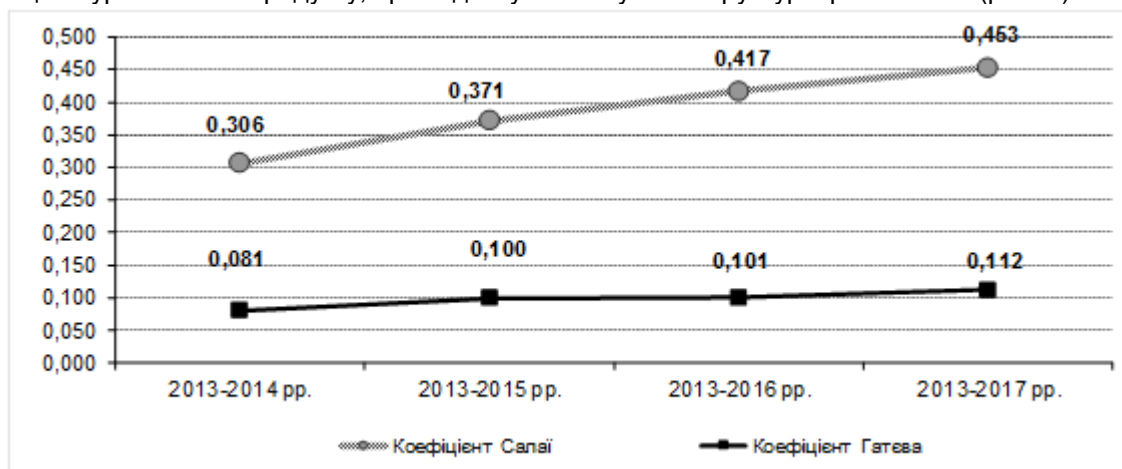

Рис. 5. Інтенсивність структурних зрушень за витратами суб'єктів туристичної діяльності на послуги сторонніх організацій, що використовувалися при виробництві туристичного продукту у регіонах України, у 2013–2017 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними табл. 5.

Крім того, значення коефіцієнта Гатєва теж вказують на інтенсифікацію структурних змін у досліджуваному періоді і характеризують тенденцію до щорічного стабільного зростання показника.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, результати проведеного дослідження підтверджують неоднорідність регіонів за розвитком туристичного ринку, результатами якої є значна концентрація суб'єктів туристичної діяльності у м. Києві, Дніпропетровській, Львівській, Одеській та Харківській областях, загострення військово-політичної ситуації на Сході України, особливості функціонування регіональних економік, туристична привабливість територій тощо. Через різні причини за останні п'ять років туристична діяльність у деяких регіонах суттєво скоротилася, що вимагає негайного розроблення або удосконалення та реалізації відповідної регіональної політики.

Література

1. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/249826501> (дата звернення: 18.10.2018).
2. Пацюк В. Особливості становлення індустріального туризму на туристичному ринку України. *Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка. Серія «Географія»*. 2010. № 57. С. 47-49.
3. Грабовенська С.П. Аналіз і структура ринку туристичних послуг в Україні. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2013. № 1 (56). С. 226-234.
4. Назарова О.Ю. Статистичне дослідження ринку туристичних послуг. *Молодий вчений*. 2016. № 7 (34). С. 105-108.
5. Січка І.І. Аналіз особливостей та розвитку туристичного ринку України. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск 7. С. 158-162. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/27.pdf (дата звернення: 15.10.2018).

6. Мельниченко О.А., Шведун В.О. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні: монографія. Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2017. 153 с. URL: <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/17694/1/ОСОБЛИВОСТІ%20РОЗВИТКУ%20туризму.pdf> (дата звернення: 15.10.2018).
7. Паньків Н. Аналіз передумов і сучасного стану розвитку туристичної галузі Львівської області. *Вісник Львівського університету. Серія: міжнародні відносини*. 2012. Випуск 29. Ч. 1. С. 146-158.
8. Статистика: теоретичні засади і прикладні аспекти: навчальний посібник / Р.В. Фещур та інші; за наук. ред. Р.В. Фещура. 2-е вид. оновлене і доповнене. Львів: «Інтелект-Захід», 2003. 576 р.
9. Кучмаева О.В., Егорова Е.А., Иванова Т.А. Социальная статистика: учебно-практическое пособие. Москва: МЭСИ, 2003. 130 с.
10. Туристична діяльність в Україні у 2017 році: статистичний збірник / Відповідальний за випуск О.О. Кармазіна. Київ: Державна служба статистики України, 2018. 90 с.
11. Туристична діяльність в Україні у 2014 році: статистичний збірник / Відповідальний за випуск О.О. Кармазіна. Київ: Державна служба статистики України, 2015. 76 с.
12. Туристична діяльність в Україні у 2013 році: статистичний збірник / Відповідальний за випуск І.В. Качалова. Київ: Державна служба статистики України, 2014. 272 с.
13. Туристична діяльність в Україні у 2015 році: статистичний збірник / Відповідальний за випуск О.О. Кармазіна. Київ: Державна служба статистики України, 2016. 76 с.
14. Туристична діяльність в Україні у 2016 році: статистичний збірник / Відповідальний за випуск О.О. Кармазіна. Київ: Державна служба статистики України, 2017. 76 с.

References

1. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Strategy for the development of tourism and resorts for the period up to 2026" dated March 16, 2017 no. 168-p, available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249826501> (access date October 18, 2018).
2. Patsiuk, V. (2010), "Features of the establishment of industrial tourism in the tourist market of Ukraine", *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni T. Shevchenka. Seriya "Heohrafiia"*, no. 57, pp. 47-49.
3. Hrabovenska, S.P. (2013), "Analysis and structure of the tourist services market in Ukraine", *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli*, no. 1 (56), pp. 226-234.
4. Nazarova, O.Yu. (2016), "Statistical research of market of tourist services", *Molodyi vchenyi*, no. 7 (34), pp. 105-108,
5. Sichka, I.I. (2016), "Analysis of features and development of the tourist market of Ukraine", *Ekonomika i suspilstvo*, Issue 7, pp. 158-162, available at: http://economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/27.pdf (access date October 15, 2018).
6. Melnychenko, O.A. and Shvedun, V.O. (2017), *Osoblyvosti rozvytku indusrii turyzmu v Ukraini* [Features of the tourism industry development in Ukraine], monograph, Vyd-vo NUTsZU, Kharkiv, Ukraine, 153 p., available at: <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/17694/1/ОСОБЛИВОСТІ%20РОЗВИТКУ%20туризму.pdf> (access date October 15, 2018).
7. Pankiv, N. (2012), "An analysis of the preconditions and the current state of tourism industry development in the Lviv region", *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya: mizhnarodni vidnosyny*, Issue 29, Part 1, pp. 146-158.
8. Feshchur, R.V., Barvinskyi, A.F., Kichor, V.P. et al. (2003), *Statystyka: teoretychni zasady i prykladni aspekty* [Statistics: theoretical foundations and applied aspects], tutorial, Intellect-Zakhid, Lviv, Ukraine, 576 p.
9. Kuchmaeva, O.V., Egorova, E.A. and Ivanova, T.A. (2003), *Sotsialnaia statistika* [Social statistics], tutorial, MESI, Moscow, Russia, 130 p.
10. Karmazina, O.O. (2018), *Turystychna diialnist v Ukraini u 2017 rotsi* [Tourist activity in Ukraine in 2017]: *statystychnyi zbirnyk*, Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 90 p.
11. Karmazina, O.O. (2015), *Turystychna diialnist v Ukraini u 2014 rotsi* [Tourist activity in Ukraine in 2014]: *statystychnyi zbirnyk*, Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 76 p.
12. Kachalova, I.V. (2018), *Turystychna diialnist v Ukraini u 2013 rotsi* [Tourist activity in Ukraine in 2013]: *statystychnyi zbirnyk*, Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 90272 p.
13. Karmazina, O.O. (2016), *Turystychna diialnist v Ukraini u 2015 rotsi* [Tourist activity in Ukraine in 2015]: *statystychnyi zbirnyk*, Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 76 p.
14. Karmazina, O.O. (2017), *Turystychna diialnist v Ukraini u 2016 rotsi* [Tourist activity in Ukraine in 2016]: *statystychnyi zbirnyk*, Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 76 p.

Стаття надійшла до редакції 31.10.2018 р.